

Holmgren, Allan & Anette, Holmgren (red.):

Narrativ supervision og vejledning.

Antal sider: 256

Pris: 340,00

ISBN: 978-87-998 340-0-6

Forlag: DISPUKs Forlag

Redaktørerne af denne bog Allan og Anette Holmgren er henholdsvis grundlægger af og direktør for konsulentvirksomheden DISPUK (Dansk Institut for Supervision, Personaleudvikling, Undervisning & Konsultation). 13 af bogens 14 bidrag er da også skrevet af redaktørerne selv eller af ansatte i deres virksomhed. Der er således tale om en antologi med denne genres fordele og ulemper. Den mest oplagte fordel er vel, at antologien i princippet gør stor forskellighed mulig i forhold til behandling dens genstand – her narrativ supervision og vejledning. Den største ulempe er, at den sjældent giver en samlet og sammenhængende fremstilling af området. Redaktørerne åbner bogen med et kort forord, hvor de stiller spørgsmålet: Hvordan forstår vi egentlig narrativ supervision og vejledning? De slår fast, at bogen ikke rummer svaret, men kommer med bud på mulige svar og i øvrigt ønsker at holde spørgsmålet åbent. Det lover jo godt!

Det første bidrag præsenterer et narrativt perspektiv på supervision og vejledning inspireret af Michael White. Her er de såkaldte positionskort centrale med deres fire undersøgelseskategorier: Erfaringsnær og konkret definition af problemet, kortlægning af effekten af problemet, evaluering af effekten af problemets aktiviteter og begrundelse af evalueringen. En anden vigtig metode hos White er bevidning eller de såkaldte definerende ceremonier med deres fire spørgsmålskategorier, der henholdsvis har fokus på udtrykket, billedet, genklangen og bevægelsen.

Dette metodiske overblik følges op af et bidrag, som indkredser bogens brug af begreberne vejledning og supervision. Kapitlet indledes med kontant afstandtagen fra løsningsorienteret (LØFT) supervision, hvilket ikke skal omtales her. Vejledning og supervision bestemmes som en arbejdsrelateret hjælpesamtale mellem en supervisand/vejledt og en supervisor/vejleder, hvor sidstnævnte typisk er mere erfaren end først nævnte indenfor det pågældende sags- eller problemområde. Vejledning og supervision ses som måder at facilitere læring på, som kan medvirke til, at den vejsøgende /supervisanden få nye ideer og handlemuligheder, eller som det hedder, kan bevæge sig fra det, han allerede ved i retning af det, der er muligt at komme til at vide. Jeg finder det problematisk, når Allan Holmgren slår til lyd for, at vejleder ”først og fremmest skal være den vejledtes ven”. Det forekommer at være en lignende egalitær grundholdning, som Kenneth Gergen udtrykker i Relationel tilblivelse, når han mener, at relationen mellem lærer og elev kan opfattes som et venskab. Det er for mig at se positioner, som underkommunikerer forskellen i magt, ansvar og kompetencer i komplementære relationer.

Jeg skriver noget omstændeligt både supervision og vejledning, hvilket jo også er bogens titel og sprogbrugen i de første kapitler, sikkert fordi der ikke fremskrives nogen forskel på de to begreber. Men i forordet siges det, at der skrives mest om supervision, så måske ser redaktørerne alligevel en forskel. Jeg skriver som konsekvens heraf kun supervision i det følgende.

I de følgende to kapitler præsenterer Allan Holmgren bogens teoretiske fundering. Først fremskrives centrale begreber i det narrative perspektiv, som er anlagt bogen igennem. Det drejer sig først og fremmest om begreberne mening, narration og intentionalitet. De fremstilles klart og præcist hen over femogtyve sider. Kapitlet afsluttes med at formulere den etik, som en Michael White inspireret supervision baserer sig på, nemlig at supervision er en gensidig proces mellem supervisor og supervisand – en ”tovejsproces”. Dernæst redegøres der for nogle filosofiske og poststrukturalistiske perspektiver på supervision. Det drejer sig først og fremmest om begreberne sprog, magt, viden, subjektivitet og såkaldt praktisk etik. Holmgren ser her (og tidligere side 34)

supervision som en kunstform, hvilket forekommer mig at blive en vel patetisk beskrivelse af det samarbejde, som supervisionsprocessen ses som.

I det følgende kapitel 5 går der mere metodisk til værks. Her beskrives ganske instruktivt, hvordan der med bogens teoretiske fundering kan arbejdes med supervision i grupper. Jeg finder især tankerne om opstart af supervisionsgrupper nyttige.

Derefter følger en erfaringsnær beskrivelse af, hvordan supervision kan medvirke til at give sprog for det, du gør i pædagogisk arbejde. Det sprog som forfatteren har tilegnet som om relationen mellem supervisor og supervisand, finder jeg imidlertid problematisk. Hun finder det ikke muligt eller meningsfuldt at skelne mellem, hvad jeg ville kalde, det privatpersonlige og fagpersonlige, hvilket gør det vanskeligt eller umuligt at skelne mellem supervision og terapi. Men nok så alvorligt er den manglende bevidsthed om uforvarende at invadere supervisandens urørlighedszone.

Det følgende kapitel 7 introducerer en model for kollegial supervision. Det er en model, som overskrider den tætte forbundethed til de Whiteske kategorier og kort. Samtalestrategien er inspireret af Ncazelo Ncube og kaldes Samtaletræet – Tree of Life. Er man til at arbejde med metaforer – grene, blade, frugter, fugle, insekter, stammen, gødning, muld og rødder, er der inspiration at hente her.

Herefter fremstiller kapitel 8 supervision i ledergrupper. Her behandles vilkår for ledelse, og en række ledelsesdilemmaer bringes op i supervisionseksempler. Fremgangsmåden følger i høj grad den metode, som Anette Holmgren præsenterede i bogens første kapitel. Det fremhæves, at begrebet translokutionaritet er vigtig for supervisionsprocessen. Translokutionaritet betyder angiveligt at skabe mening i talehandlinger, altså at vi skaber mening i sproget. Det forekommer mig unødigt tungt at gøre brug af Ole Fogh Kirkebys neologisme (lokutionære, illokutionære og perllokutionære) for at fremhæve sprogets skabende karakter.

Bogen er tilegnet Steen Larsen, som jeg i øvrigt havde som specialevejleder på kandidatuddannelsen i psykologi først i 1980'erne. Han gjorde sig ofte lystig med sit mormorprincip, som kort fortalt gik ud på, at den der er aktiv lærer. Dette aktørperspektiv på læring bringes i kapitel 9 i spil i forhold til supervision.

Stemning i supervision kaldes kapitel 10. Fremstillingen er i høj grad bygget op om før omtalte Kirkebys forståelse af stemningens betydning for vores fortolkning af virkeligheden og påstanden om at ved at ændre stemningen, kan vi forandre virkeligheden. Kapitlet beskriver, hvordan stemningen kan undersøges i supervision med henblik på at opdage de handlemuligheder, ”der ”bor” i stemningen”.

I kapitel 11 sætter Anette Holmgren fokus på arbejdslivets bestræbelser og hermed på, hvordan dominerende bestræbelser ofte er en følge af dominerende ideer i de kulturer og diskurser, hvor bestræbelserne udfolder sig. Det anskueliggøres, hvordan narrativ supervision kan medvirke til at tydeliggøre normer og forventninger, således at supervisanden ikke slet og ret hjælpes med at leve op til de forventninger, der i første omgang var med til at skabe problemet. De kulturelle normer og forventninger udfoldes med eksternalisering, ved at se handlinger og ord som responser og ved at undersøge normernes implicite løfter.

Spørgsmålet om metoder og evidens tages op i kapitel 12. Præmissen for fremstillingen er, at det ikke giver mening, at tale om evidens i forhold til professionelle hjælpesamtaler som supervision og vejledning. Her må ifølge Allan Holmgren helt andre etiske og faglige overvejelser til. Med afsæt i formuleringer af den amerikanske psykolog Scott Miller fremhæves en række spændende pointer.

Det andet sidste kapitel 13 skiller sig ud fra bogens øvrige bidrag både i indhold og form – delvist undtaget kapitel 2, idet Allan Holmgren her har sat sig for at sammenligne andre supervisionsformer med en narrativ tilgang, som den er blevet præsenteret i de første 12 kapitler. Holmgren skriver sig bastant ind i tidens tendens til enten eller positioneringer. Indledningsvis får han lige an bloc kaldt systemiske og socialkonstruktioniske positioner og perspektiver for

outdatede, og fagpersoner, som formaster sig til at samtænke nogle af de outdatede ideer med nogle af de tidssvarende narrative indsigter, kaldes for prangere og plattenslagere. De gør sig nemlig skyldige i at blande 'æbler og tomater', når de benævner sig 'narrativt-systemiske', og man kalder sig jo heller ikke 'katolsk-jødisk', fremføres det. Holmgrens analogi giver indtryk af, at han taler om trosretninger, og dem skal man jo, som bekendt, ikke befamle eller sammenblende, hvilket en række af hans tidligere medarbejdere angiveligt har gjort. Man kunne selvfølgelig også tænke, at der var tale om et angreb på eklekticisme (græsk eklektikos: 'udvælgende'), hvilket dog næppe er tilfældet, da bogens narrative perspektiv er en konstruktion, som samtænker (sammenblender?) forskellige ideer, som overfladisk set virker mere eller mindre uforenelige, nemlig kulturpsykologi (især Jerome Bruner), virksomhedsteori (især Lev Vygotskij), poststrukturalisme (især Michel Foucault), refleksiv antropologi (især Barbara Myerhoff) samt radikal fænomenologi (især Ole Fogh Kirkeby). Problemet er med andre ord ikke det at samtænke i sig selv, men hvad og hvordan det gøres - tomater og æbler kan således godt blandes, så de smager godt. Holmgren har tidligere i en introduktion til Michael White (2006) kaldt Gregory Bateson for en af det narrative perspektivs tre åndelige fædre, men det fadderskab undsiger han sig angiveligt her ni år efter. Bogen er da også klinisk rensset for litteratur af selvsamme Bateson. Helt væk er den gode Bateson dog ikke. Det hedder - uden henvisning til ham - således på side 36: "Man må jo sige, hvad man tænker, for at kunne tænke over, hvad man siger". I min oversættelse lød Batesons formulering fra sidst i 1950'erne som følger: "Når jeg har sagt, hvad jeg tænker, så kan jeg tænke over, hvad jeg har sagt". Jeg kan ikke her komme nærmere ind på de generelle kritikpunkter, som Holmgren fremfører af psykoanalytisk (konkret Anne Alonso), systemisk (konkret Tom Andersen?), kognitiv (konkret Annette Morsing) og socialkonstruktivistisk (konkret Anne Juutilainen) supervision.

Bogen afsluttes med et spændende kapitel af John Winslade, hvor han redegør for nogle mulige implikationer ved at ændre et uddannelsesprogram for vejledere i en narrativ og poststrukturalistisk retning.

Bogens erklærede undersøgende tilgang til, hvad narrativ supervision kan blive, gennemføres indenfor det narrative perspektiv som formuleres i kapitel 3-4; men den påståede åbenhed gælder ikke i forhold til andre perspektiver - dem lægges der derimod skråsikkert afstand til. Narrativ supervision og vejledning siges at være skrevet til såvel erfarne som nye supervisorer, men den vil som helhed nok forekomme mest relevant og nyttig for dem, som i forvejen er medlem af klubben. Men jeg vil desuagtet anbefale bogen til en større kreds, da flere af kapitlerne giver gode afsæt også til en bredere funderet supervisionspraksis!

1. november 2015, Ole Løw
Lektor, autoriseret psykolog.